

Písomný výstup pedagogického klubu

Prioritná os:	Vzdelávanie
Špecifický cieľ:	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Prijímateľ:	Gymnázium Terézie Vansovej, 17. novembra 6, 064 01 Stará Ľubovňa
Názov projektu:	Rozvojom gramotností k pokroku vo vzdelávaní
Kód ITMS projektu:	312011V381
Názov pedagogického klubu:	2.2.1 Klub učiteľov ČG GTV SL Číslo rozpočtovej položky 5.6.1
Meno koordinátora pedagogického klubu	Viera Sasaráková
Školský polrok	prvý polrok 2022/2023
Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.gymntvsl.sdupage.org

Úvod:

Obdobie štyroch rokov, počas ktorých žiaci a učitelia intenzívne pracovali s čitateľskou gramotnosťou, prinieslo poznanie, že žiaci, ktorých sme testovali na začiatku projektu a na jeho konci skutočne preukázali zdokonalenie v činnostiach spojených s čitateľskou gramotnosťou. Tento fakt je preukázateľný, pretože na začiatku projektu sme realizovali testovanie žiakov v oblasti čitateľskej gramotnosti a keďže takéto testovania realizujeme na konci každého roka s tými istými žiakmi, je zrejmé, že ich vedomosti a zručnosti postúpili na vyššiu úroveň.

Členovia Klubu čitateľskej gramotnosti počas realizácie projektu vypracovali pre žiakov množstvo pracovných listov, analyzovali so žiakmi rôzne texty, pripravili pestrú paletu úloh a testov, aby žiakom umožnili zdokonaľiť kompetencie v čitateľskej gramotnosti. Žiaci sa zapojili do rôznych súťaží, kde bolo potrebné preukázať schopnosti spracovať text, resp. pracovať s textom.

Pre žiakov je ťažké vidieť súvislosti medzi získanými znalosťami a ich aplikáciou v bežných životných situáciách. Miera porozumenia textu bude však aj v budúcnosti ovplyvňovať najmä ich profesijný život, či už pri čítaní pracovných zmlúv, poisťných zmlúv, rôznych návodov a podobne. Žiaci budú vo svojom živote určite potrebovať efektívne riešiť problémy a komunikovať. Problémy, na ktoré narazia, bude potrebné najprv posúdiť a následne vyriešiť. Schopnosť komunikovať adekvátne v rôznych kontextoch a situáciách bude potom pre nich kľúčová v rade oblastí každodenného života.

Stručná anotácia

Nevyhnutným východiskom pre učiteľa sú teoretické základy o čitateľskej gramotnosti – pojem čitateľská gramotnosť, druhy textov, jednotlivé procesy čitateľskej gramotnosti, priebeh rozvoja čitateľskej gramotnosti. Na stretnutiach Klubu čitateľskej gramotnosti sme v počiatkoch skutočne pracovali s odbornou literatúrou a spracovávali teoretické poznatky.

Čitateľská gramotnosť nie je len schopnosť rýchlo a plynule čítať. Cieľom čitateľskej gramotnosti je prostredníctvom schopnosti čítať porozumieť rôznym druhom textov (i umeleckým), dokázať

spracovať aj také informácie z neznámeho textu, ktoré v ňom nie sú rozoznateľné na prvý pohľad, čítať aj „medzi riadkami“. Čitateľ musí preukázať detailné porozumenie textu a vyhľadať podstatné informácie. Pri najvyššej úrovni čitateľskej gramotnosti dokáže kriticky hodnotiť, formulovať hypotézy založené na konkrétnych vedomostiach a reagovať i na neočakávané situácie.

Kľúčové slová

Čitateľská gramotnosť, čitateľské kompetencie, čítanie, text, žiak, metódy, formy, interpretácia, autoevalvácia, testovanie.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Písomný výstup je zameraný na konkrétne činnosti členov klubu, ktorí sa počas stretnutí venovali rôznym činnostiam súvisiacim s procesom čitateľskej gramotnosti v škole. Základom bolo testovanie počiatkovej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov po vstupe na našu školu a konečného stupňa úrovne čitateľskej gramotnosti, ktorý sa realizuje výstupným testom. Zručnosti, ktoré žiaci počas štúdia nadobudli, máme možnosť overiť aj prostredníctvom externej časti maturitnej skúšky. Pri napĺňaní cieľov čitateľskej gramotnosti bolo nevyhnutné vytvoriť vlastné testy, pracovné listy, vyberať rôzne texty z rôznych druhov literatúry, rozvíjať komunikačné schopnosti žiakov (v tejto oblasti ešte stále pretrvávajú značné nedostatky).

Jadro:

Popis témy/problém

Proces čítania je pre čitateľskú gramotnosť základným predpokladom. Dôležitým faktorom postoja čitateľa k prečítanému je aj cieľ čítania a typ čítaného textu. Najčastejšie ciele čítania žiakov a študentov sú: čítanie za účelom získania a využitia informácií, ktoré sú sprostredkované prostredníctvom literárnych a informačných textov a čítanie pre literárnu skúsenosť alebo zábavu.

Cieľom práce Klubu čitateľskej gramotnosti sa stal monitoring čitateľskej gramotnosti žiakov školy, analýza zistenej úrovne, výmena skúseností z vlastnej vyučovacej činnosti, návrhy, uplatnenie a analýza efektívnych metód a foriem práce vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov, v záujmovej a mimoškolskej činnosti žiakov s účelom skvalitniť čitateľskú gramotnosť žiakov. Dlhodobým cieľom je čitateľská výchova žiakov, rozvíjanie ich schopností chápať všetky druhy textov, formovať osobnostné štruktúry čitateľov, ktoré sú odrazom všeobecnej vyspelosti človeka.

Žiaci po príchode do 1. ročníkov nášho gymnázia dosahujú v teste čitateľskej gramotnosti nízku priemernú úspešnosť 59 %, - 67 %, čo je horší ako očakávaný výsledok. Necelá desatina žiakov prvého ročníka školského roka 2022/23 dokonca nevyriešila správne ani tretinu otázok testu čitateľskej gramotnosti, a má tak zásadné problémy s odpovedaním prakticky orientovaných čitateľských úloh. Čitateľská prax vysokého podielu žiakov gymnázia je nízka, viac než tretina žiakov uviedla, že knihy vo svojom voľnom čase a podľa vlastného výberu nečíta vôbec a ďalšia viac než tretina menej ako hodinu týždenne. Vysoký podiel týchto žiakov je s týmto stavom, podľa svojho vyjadrenia, spokojný, resp. považuje taký rozsah čitateľských aktivít za dostatočný. Čitateľská prax žiakov sa pritom prejavuje tiež v úrovni ich čitateľskej gramotnosti, pretože sú to práve žiaci s nižšou čitateľskou praxou, ktorí dosiahli významne horšie výsledky v teste čitateľskej gramotnosti. Zásadnou otázkou potom je, akým spôsobom motivovať týchto žiakov k čítaniu.

Koncepcný prístup, ktorý kladie dôraz na náročnejšie ciele rozvoja čitateľskej gramotnosti žiakov, nie je bežne zaužívanou praxou žiakov. Takmer polovica z nich nesledovala vo svojej čitateľskej činnosti ucelenú stratégiu

rozvoja čitateľskej gramotnosti a ciele čitateľskej gramotnosti stanovovala iba na základnú úroveň náročnosti. A práve naša škola chce byť tou, ktorá kladie na koncepčný prístup a náročnejšie ciele rozvoja čitateľskej gramotnosti žiakov.

Jedným z problémov nízkej úrovne čitateľskej gramotnosti je, podľa názoru členov klubu rozdiskutovaného na spoločných sedeniach, vzdelávanie učiteľov slovenského jazyka a literatúry. Ani na vysokých školách sa pri vzdelávaní budúcich učiteľov nevenuje extra pozornosť čitateľskej gramotnosti a príprave v oblasti využitia IKT. Praxujúci učitelia, s ktorými sa každoročne stretávame v rámci ich odbornej praxe na našej škole, nám potvrdzujú túto našu premisu.

V rámci pedagogických klubov sme realizovali niekoľko vzájomných hospitácií na rôznych predmetoch, v rôznych triedach. Pri práci s textom sme pozorovali, že menej často sa vyskytovali čitateľské situácie, ktoré vyžadujú umiestnenie práce s textom do širšieho kontextu, pričom práve takéto čítanie možno považovať za zásadné pri rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov. Zároveň bol pomerne ojedinelý výskyt situácií, ktoré kladú vyššie nároky na stanovenie čitateľských cieľov a reflexií zo strany samotných žiakov. Dôvodom môže byť učiteľmi pozorovaný jav neochoty žiakov venovať sa náročnejším čitateľským otázkam a úlohám.

Časový priestor, ktorý je možné venovať rozvoju čitateľských zručností žiakov na riešenie bežných praktických situácií obmedzuje tiež vyučovanie smerované k úspechu stredoškolákov v maturitnej skúške, pričom práve čo najlepšiu prípravu žiakov na tejto záverečnej skúške označil značný podiel učiteľov za najdôležitejší cieľ vyučovania slovenského jazyka a literatúra, ale aj iných predmetov.

Žiaci, ktorí prichádzajú zo základných škôl, síce preukazujú nižšiu úroveň čitateľskej gramotnosti, ale ani na strednej škole sa nestretávajú s koncepčným prístupom školy k rozvoju čitateľskej gramotnosti, rovnako ani s výskytom situácií, ktoré vyžadujú aktiváciu náročnejších čitateľských schopností a zručností žiakov vo vyučovaní. Začlenenie čitateľských situácií do priebehu vyučovania je na rôznej úrovni – podľa očakávania sa najviac uplatňuje v slovenskom jazyku a literatúre a najmenej v matematike a niektorých prírodovedných predmetoch.

Pre získanie relevantných a dát je nevyhnutné správne diagnostikovanie úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov, preto bolo ďalšie stretnutie klubu venované testom ako rozšíreným nástrojom diagnostiky čitateľskej gramotnosti.

Test, ako diagnostický nástroj čítania s porozumením, je zložený zo súvislého textu, ku ktorému sa viaže niekoľko otázok, žiak odpovedá na otázky zaškrtnutím jednej z ponúkaných odpovedí alebo odpoveď napíše. V teste sa používajú rôzne druhy textov, súvislých i nesúvislých.

Pri tvorení úloh na testovanie čitateľskej gramotnosti je potrebné klásť dôraz na to, aby boli primerané veku žiakov, boli aktuálne a aby čerpali z podnetov reálneho života. Pri literárnych textoch je potrebné zaradiť ukážky z rôznych literárnych druhov a žánrov. Literárne texty majú svoje špecifiká, ktoré sa výrazne líšia od porozumenia vecných textov. Majú v čitateľovi zanechať určité pocity, vyžadujú, aby sa nad slovami autora hlbšie zamýšľal, vytváral si vlastné postoje, názory na svet, rozvíjajú žiakovu fantáziu.

V didaktických testoch na čítanie s porozumením sa najviac využívajú tieto testové položky:

- zatvorené úlohy s výberom odpovede – polytomické,
- otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – produkčné,
- otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – doplnňovacie,
- zatvorené usporiadacie úlohy,
- zatvorené priradovacie úlohy.

Pri zatvorených úlohách s výberom odpovede je vždy správna iba jedna odpoveď.

Pri otvorených úlohách, v ktorých je potrebné zapísať krátku odpoveď, je na to vyznačený priestor.

Pomocníkom pri tvorbe úloh na čítanie s porozumením je Bloomova a Niemiervova taxonómia.

Bloomova taxonómia sa skladá zo šiestich hierarchicky usporiadaných kategórií cieľov, pričom na dosiahnutie určitého cieľa je nutné dosiahnuť predchádzajúce, nižšie kategórie cieľov.

Niemierkova taxonómia sa skladá zo štyroch hierarchicky usporiadaných kategórií cieľov, pričom na dosiahnutie určitého cieľa je nutné dosiahnuť predchádzajúce, nižšie kategórie cieľov.

Na klasifikáciu úloh spolu je potrebné vypracovať hodnotiace škály a príklady správnych a nesprávnych odpovedí. Konkrétne žiacke odpovede pri otvorených úlohách umožňujú sledovať, ktoré kognitívne procesy a čitateľské stratégie žiaci pri riešení úloh využívajú.

Pri vyhodnotení testu čitateľskej gramotnosti je potrebné uviesť percentuálne podiely žiakov podľa známky na koncoročnom vysvedčení z predchádzajúceho ročníka.

Po analýze teoretických východísk postupovali členovia klubu systematicky k vypracovaniu vzorových testových úloh, ktoré následne v priebehu stretnutia podrobili analýze a hodnoteniu.

Vzorové testové úlohy sa stali základom pre tvorbu diagnostických testov pre jednotlivé ročníky.

Ich kvalita bude priebežne overovaná zadaním ich vypracovania žiakom jednotlivých ročníkov.

Uvádzame nami zhotovený diagnostický test:

Test čitateľskej gramotnosti

Meno a priezvisko:

Trieda:

Percentuálna úspešnosť:

1. otázka

Vyber z ponuky slovo, ktoré zmysluplne doplní text psychológa Philipa Zimbarda:

zaujímavého, strhujúceho, dobrého, bolestného, strašného

„Náš mozog je uspošobovaný na to, aby vnímal a sledoval negatívne veci. Sme tak nastavení z hľadiska evolúcie, aby sme venovali väčšiu pozornosť nebezpečenstvu. Musíme byť ostražití.“ Pokiaľ naopak zažijeme niečo ..... , berieme to automaticky ako dané, ako niečo, čo si zaslúžime, čo tak má byť.

2. otázka

Apple zdieľa celý rad nových videí, ktoré propagujú nový iPhone Xs, iPhone Xs Max a iPhone Xr potom, čo boli tento týždeň predstavené na Apple Keynote Event. Teraz vydala spoločnosť Apple reklamu, ktorá sa sústreďuje iba na iPhone Xs.

Tá sa snaží predstaviť všetky nové funkcie za iba jednu minútu. Reklama sa nazýva iPhone Xs – Everything to know in :54. Vyzdvihuje predovšetkým veľkú obrazovku iPhone Xr, nasleduje zmienka o super odolnom skle so zlepšenou odolnosťou proti prachu a vode. V reklame hrá skladba Chasing Marrakech od ZHU. Ďalšími najvýznamnejšími prvkami, na ktoré sa reklama zameriava, sú nová zlatá farba, Face ID, zdokonalený fotoaparát, lepší stereo zvuk a najvýkonnejší procesor A12 Bionic. Je zaujímavé, že v názve reklamy je uvedená dĺžka 54 sekúnd, ale reklama končí v 1:02. Zdá sa, že Apple počíta reklamu až vtedy, keď sa objaví logo Apple.

Úloha:

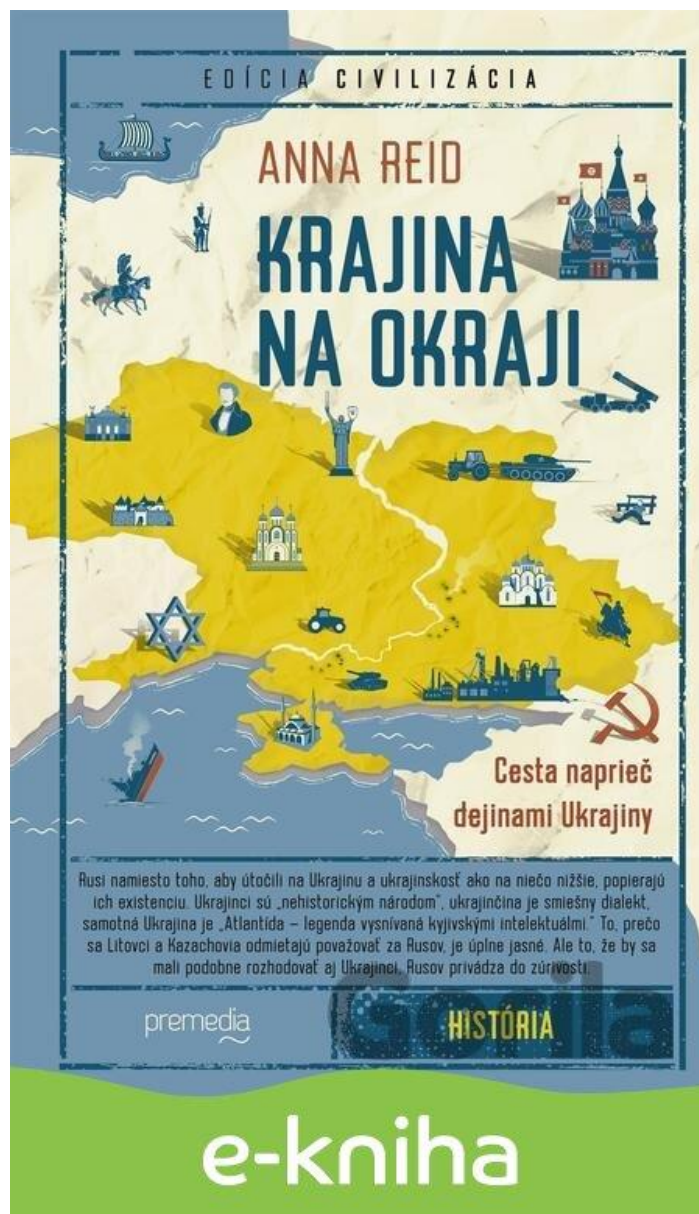
Rozhodni pri každom z nasledujúcich tvrdení, či zodpovedajú informáciám z textu.

Firma Apple sa aktuálne sústreďí na reklamu jediného modelu, iPhone Xs Max.	ÁNO	NIE
Predstaveniu každej novej funkcie telefónu je v reklame venovaná jedna minúta.	ÁNO	NIE

Jednou z vylepšených funkcií je obrazovka s vysokou odolnosťou voči nárazu a vode.
Autor textu si všima isté nezrovnalosti v údajoch o dĺžke reklamy.

ÁNO NIE
ÁNO N

3. otázka

Úloha:

Ktorá z nasledujúcich možností najlepšie popisuje, na čo je zameraná uvedená reklama?

- A na príčiny vojny na Ukrajine
- B na porovnanie Kazachstanu a Ukrajiny z hľadiska jazyka
- C na e-knihu o vzťahoch Litvy a Ukrajiny
- D na dejinné chápanie Ukrajiny z pohľadu Rusov

4. otázka

Potvrdené! Bon Jovi príde koncertovať i k nám do SR!

Turné vypukne vo februári v Severnej Amerike, potom sa presunie do Európy, Afriky a Latinskej Ameriky a vyvrcholí v Austrálii. Rozsah koncertnej šnúry a veľkokapacitné priestory, v ktorých bude kapela vystupovať, len potvrdzujú hviezdne postavenie Bon Jovi. Skupina až do dnešného dňa odohrala vo viac než 50 krajinách 2700 koncertov, ktoré navštívilo neskutočných 35 miliónov divákov!

CHCEM VYHRAŤ VSTUPENKY NA KONCERT BON JOVI!!!

Koncertný program **Because We Can – The Tour** nabitý arzenálom hitov ako **Livin' on a Prayer, It's My Life, You Give Love a Bad Name, Who Says You Can't Go Home** a rad ďalších ponúkne tiež niekoľko nových skladieb z albumu **What About Now**, ktorý vyjde v marci budúceho roku.

Bon Jovi vznikli v roku 1983 v New Jersey. Do dnešného dňa vydali 11 albumov, z ktorých predali 125 miliónov kópií a stali sa tak jednou z najúspešnejších kapiel v hudobnej histórii.

Vstupenky na ich bratislavský koncert budú v predaji od piatku 9. novembra od 9:00 hod. v sieti Ticketportal (www.ticketportal.sk) a v predajniach Bontonu od 65 eur na sedenie do 80 eur na státie.

Úloha:

Zoraď nasledujúce udalosti chronologicky za sebou tak, ako to vyplýva z informácií v texte:

Koncert v Bratislave, vydanie albumu What About Now, koncertné turné v Severnej Amerike, vznik skupiny Bon Jovi,

5. otázka

The screenshot shows the website <https://isic.sk/preukaz-ziaka-ss-a-zs-isic-euro/#>. The navigation bar includes: Domov, Som študent SŠ/ žiak ZŠ, Som študent VŠ, #isiceko, Zlavy, Doprava, Kontakt, and a prominent yellow button 'ZÍSKAŤ ISIC'. A search dropdown is open, listing various topics like 'Preukaz ISIC', 'Mám nový preukaz ISIC/EURO <26 pre SŠ', 'Kde získam ISIC', 'SŠ a ZŠ vydávajúce ISIC', 'Predĺženie platnosti ISICu vydaného na SŠ/ZŠ', 'Predĺženie platnosti nečipového ISIC klasik', 'Keď stratím ISIC (duplikát)', and 'Časté otázky'. A pink banner reads 'Je Preukaz žiaka ISIC/EURO <26?'. Below it, an ISIC card for a male student is shown with details: 'Škola, ktorú navštevuješ', 'Meno | Name: Tvoje meno', 'Dátum narodenia | Date of birth', 'Tvoj dátum narodenia', 'Číslo čipu | Chip serial No: 4747724845', 'Karta ISIC <26', 'Platnosť na zľavy [ISIC & EYCA] | Validity: 09/2023', and 'Platnosť v doprave vyžaduje ohradu poplatku a aktiváciu čipu'. To the right, a text box says: 'Predĺž si platnosť svojho preukazu známkou ISIC 09/2023 a využij svoj preukaz NAPLNO – na všetky zľavy, ktoré Ti prináša!'. A vertical sidebar on the right says 'PRIHLÁSENIE SA DO ISIC KONTA'. The Windows taskbar at the bottom shows the date 1.2.2022 and time 11:01.

Úloha:

- a) Môže preukaz ISIC získať študent vo veku 26 rokov? ÁNO NIE
 Je preukaz študentky Purasovej platný do 1.9.2018? ÁNO NIE
 Platí preukaz ISIC aj v Portugalsku? ÁNO NIE

- b) Vysvetli význam výrazu "všetky zľavy, ktoré Ti prináša" slova

.....

.....

- c) Kde môže získať študent strednej školy ISIC?

.....

6. otázka

Úloha:

Zorad'te vety na vhodné miesta textu tak, aby recenzia filmu dávala zmysel a vety na seba nadväzovali.

- ..... Dej filmu *Náš vodca* sa odohráva v súčasnom Nemecku a zavádza nás do školského prostredia nemeckých stredoškôľakov.
- ..... Cieľom obľúbeného pedagóga je priblížiť žiakom obdobie diktatúry.
- ..... Pomocou manipulatívneho jednania a vystupovania sa snaží, aby pochopili, čo daný pojem skutočne znamená.
- ..... Je pasovaný do roly pomyselného vodcu, ktorý svojim ovečkám vstiepuje heslá ako pospolitosť, rovnosť a disciplína.
- ..... Študenti sa však nijak nebránia a začínajú brať experiment vážne.
- ..... Dávajú totiž zúčastneným okúsiť opojnú chuť moci.
- ..... Myšlienky sa šíria a zo školského prostredia presahujú do života študentov.
- ..... A experiment sa už nedá zastaviť...
- ..... A to, čo začínalo ako číra teória, sa veľmi rýchlo stáva praxou, pojmy ako pospolitosť a disciplína už nie sú iba slová.
- ..... Tí sa pod taktovkou svojho učiteľa zúčastnia pedagogického experimentu.

7. otázka

Kôň sa vytrhol Magdaléne a zahodil sa prednými nohami ako do skoku. Zápotočný sa mu už nestačil uhnúť a zrazenými kopytami zvierat' a padol na zem. Preskočil som ako divý z pavlače do dvora, ale už bolo neskoro, už som nemohol nič zachrániť. Kôň pripravený o zrak nevedel, kde sa vrhnúť. Hodil sa znova dozadu a splašený krikom ľudí pred vrátami sa potom rozletel. Nevidomý, zaryl kopytami do prs Zápotočnému a podkovou mu búšil do pravej sluchy. Cvalom sa rozohnal cez dvor do záhrady. Narazil na kamenný múr a tak sa dokaličil, že ho museli na mieste zastreliť. Hoci Magdaléna horekovala, schytil som tentoraz najsamprv Zápotočného. Keď som ho dvíhal, ostal mi na rukách ako cepy, a hneď som vedel, že je s ním koniec. Ani sa len nepohol a z rany na tvári mu tiekla krv, takže mu zaplavila oči. (Figuli, M.: Tri gaštanové kone. Bratislava: Tatran, 1975.)

Prečo museli koňa zastreliť?

- a) Stratil zrak.
- b) Splašil a rozletel sa.
- c) Narazil na múr a dokaličil sa.
- d) Zaryl kopytami do prs Zápotočného.

Na koho sa vzťahuje zámeno v prvej časti druhej vety tretieho odseku?

- a) na rozprávač a príbehu
- b) na koňa
- c) na Zápotočného
- d) na Magdalénu

Vypíš z textu časť, v ktorej rozprávač príbehu zistil, že Zápotočný zomrel.

.....

Ktoré z nasledujúcich tvrdení sa vzťahuje na úryvok?

- a) V úryvku autor použil viacero zdobnenín.
- b) Zo slohových postupov úryvok obsahuje najmä lyrický opis prírody.
- c) Rozprávač je v 1. osobe sg. (tzv. ich – forma).
- d) O niektorých udalostiach sa v úryvku dozvieme retrospektívne.

8. otázka

Stručná mnohovravnosť

Tomáš Janovic: Maj ma rád • Koloman Kertész Bagala • LCA Publisher Group • Bratislava 2005 • Kresby Dušan Polakovič

„Najprv len raz prikývneš, a potom aj privykneš,“ týmto dvojverším vstúpil aj do slovenskej mutácie amerického Ilustrovaného slovníka

ľudskej vzdelanosti (heslo: epigram) jeden z najlepších príslušníkov silnej generácie, ktorá sa vo viacerých vlnách začala objavovať na sklonku päťdesiatych i počas celých šesťdesiatych rokov a ostala tvorivá dodnes. To dvojveršie však určite nie je autobiografické. Socializmus trval 42 rokov – dosť dlho na to, aby sa dalo s pochopením prijať, že aj keď slovenskí básnici odvádzali Bohu, čo je božie, občas odviekli aj cisárovi, čo bolo cisárovo. Napriek tomu si nespomínam, že by sa to niekedy prihodilo Tomášovi Janovicovi.

Poézia vždy býva dobrým východiskom k ďalším žánrom, k detskej

literatúre, k javiskovému textu, k piesni. Všetky tieto výlety absolvoval Tomáš Janovic, no hlavne ho to, bez ohľadu na žáner, vždy najviac lákalo k najstručnejším formám – k anekdote, epigramu, aforizmu. Od aforizmu je to už iba krôčik k totalnej stručnosti ticha – iste aj vďaka tomu sa Tomáš Janovic vedel vyhnúť každému lživému slovu. Ktovie,

či aj každému jeho čitateľovi došlo, aké pravdivé bolo v istých chvíľach Janovicovo mlčanie. Až dnes, keď už vstúpil do veku zobraňovaných aforizmov, si čoraz lepšie uvedomujeme, ako veľa nimi vedel a stále vie – povedať. Aj v knižke Maj ma rád ostáva verný svojmu naturelu, ktorý je v jeho prípade zároveň mravným imperatívom. Doba je už iná, ale ľudská povaha je tá istá. Nuž práve tak včera ako dnes si môžeme spolu s Janovicom vzdychnúť: „Keby kradli popritom / že niečo vytvoria / ale oni kradnú popritom / že kradnú.“ Alebo: „Náš demokrat chce rozhodovať/ kto smie byť demokrat.“ Alebo: „Ľudí spoznáme / až keď každému dáme / rovnakú príležitosť/ byť sviňou.“ Šesťdesiat takýchto verbálnych perál rovnako vzácnymi výtvarnými perlami sprevádza majster slovenského absurdného humoru bez slov a zároveň hlboko vážený grafik Dušan Polakovič. Na počesť tých dvoch môžeme pokojne obrátiť naruby jednu z Janovicových myšlienok: „Keby tvorili popritom / že niečo ukradli / ale oni tvoria popritom / že tvoria.“ (Feldek, L.: Strčná mnohovravnosť. In: SME, 1. 3. 2006, strana 25.)

Úloha:

Napište tri žánre, resp. útvary, ktorým sa venoval v tvorbe T. Janovic.

.....

Údaje vytlačené tučným písmom za nadpisom článku obsahujú:

- autora recenzovanej knihy a názov knihy; majiteľ a vydavateľstva; vydavateľstvo, ktoré knihu vydalo; miesto a rok vydania; autora recenzie,
- autora recenzie a názov knihy; majiteľ a vydavateľstva; vydavateľstvo, ktoré knihu vydalo; miesto a rok vydania; ilustrátora knihy,
- autora recenzovanej knihy a názov knihy; majiteľ a vydavateľstva; vydavateľstvo, ktoré knihu vydalo; miesto a rok vydania; ilustrátora knihy,
- ilustrátora recenzovanej knihy a názov knihy; majiteľ a vydavateľstva; vydavateľstvo, ktoré knihu vydalo; miesto a rok vydania; autora článku.

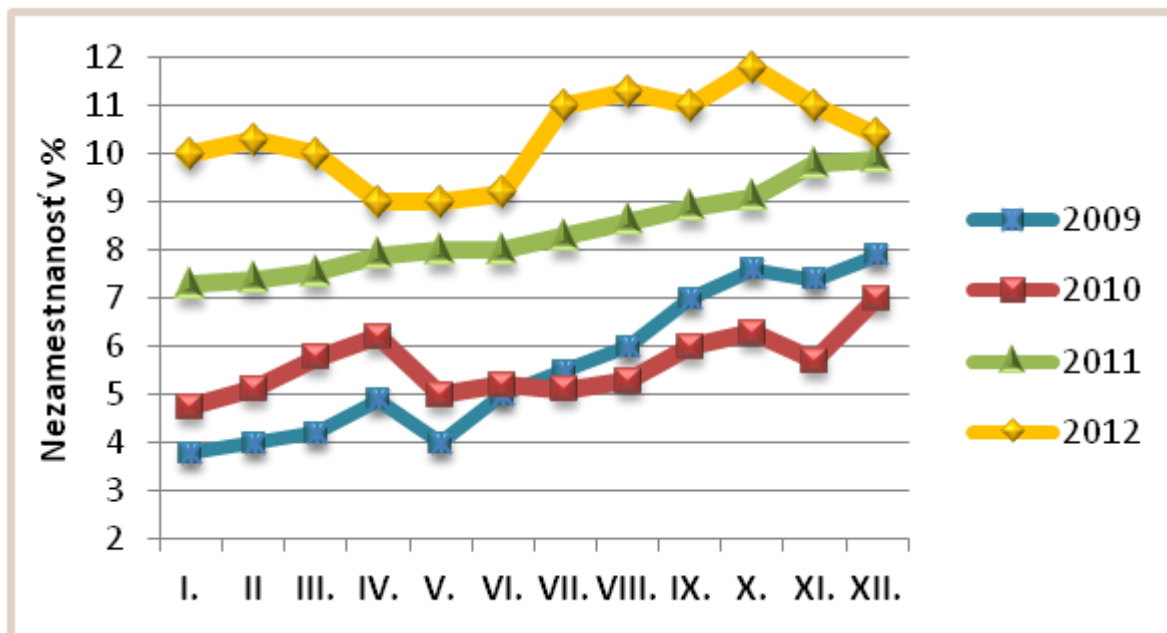
Koho sa týka osobné zámeno v poslednej vete článku? .....

Podčiarknite v článku tú časť, v ktorej autor konštatuje, že niektorí básnici boli v období totality poplatní ideológii komunizmu.

Autor článku je umelec – spisovateľ, čo sa prejavilo aj v štýle uvedenej recenzie. Vypíšte z predposledného odseku metaforické výrazy, ktoré možno nahradiť výrazmi „aforizmov“ a „ilustráciami“.

.....

9. otázka

Na obrázku je grafické znázornenie miery nezamestnanosti v jednom okrese v % počas jednotlivých mesiacov v rokoch 2009 až 2012.

Ktoré z nasledujúcich tvrdení o miere nezamestnanosti v danom okrese je pravdivé?

- Najnižšia miera nezamestnanosti bola zaznamenaná v druhom polroku roku 2010.
- Miera nezamestnanosti dosiahla maximum v októbri 2012.
- V druhom polroku bola zaznamenaná najnižšia miera nezamestnanosti v roku 2010.
- Najväčší rozdiel medzi maximálnou a minimálnou mierou nezamestnanosti počas roka bol zaznamenaný v roku 2012.
- Nezamestnanosť v roku 2011 mala neklesajúcu tendenciu.
- Najnižšia nezamestnanosť počas jednotlivých rokov bola zaznamenaná vždy v mesiaci máj.

Na hodinách slovenského jazyka a literatúry sa preferuje čítanie umeleckých textov a predpokladá sa, že ak vie žiak s porozumením prečítať literárny text, automaticky vie čítať aj iné typy textov. Pritom je paradoxné, že v

Živote sa človek stretáva práve s rôznymi vecnými textami, nesúvislými textami a v dnešnej dobe s digitálnymi textami, ktoré vyžadujú iný prístup čitateľa. Práve delenie textov v rámci klasifikácie PISA sa stalo témami našich nasledujúcich stretnutí. Na prvom z nich sme podrobili analýze súvislé texty. Súvislé texty predstavujú ucelenú štruktúru textu, ktorá nie je prerušovaná. Sú vytvorené z viet, ktoré sú usporiadané do odsekov, kapitol a dielov. Ide o organizované celky spojené formálne i sémanticky. Pri ich porozumení musí žiak brať do úvahy nielen jednu prečítanú vetu, ale aj kontext ostatných viet. Iba tak môže ľahšie porozumieť textu. Nezanedbateľným aspektom textu je kohéznosť/ súdržnosť textu. Aj v súvislých textoch je miera súdržnosti rôzna a často od nej závisí aj ich porozumenie. Čím je nižšia miera kohéznosti, tým musí žiak čítaniu textu venovať viac času a vynaložiť viac úsilia, aby odhalil logické či iné vzťahy medzi vetami. Text s nízkou kohéznosťou pôsobí len ako zhhluk viet, preto sa takýto text ťažko chápe. Učiteľ by mal používať aj tieto texty a nezľaknúť sa počiatočných neúspechov žiakov pri dekódovaní významových prvkov takýchto textov. Zo žánrov k súvislým textom zaraďujeme: väčšinu prozaických a poetických textov, z vecných textov predovšetkým výkladové a argumentačné texty, publicistické, právnické texty, niektoré administratívne dokumenty, opisy, inštrukcie a s nástupom komunikačných médií a technológií nový typ textu – hypertext.

Pri tvorbe úloh so súvislým východiskovým textom a úlohami zameranými na čítanie s porozumením je veľmi dôležité si uvedomiť, že základom pre celý proces je text. Text, ktorý učiteľ predkladá žiakom, môže mať rôzne podoby. Je však veľmi vhodné, aby učiteľ jednotlivé texty striedal, aby mali žiaci možnosť pracovať so všetkými druhmi textov. V prvom rade by mal učiteľ začať pracovať s učebnicovými textami, pretože tým pomôže žiakom pri učení. Avšak dôležité je, aby sa žiaci konfrontovali aj s neznámymi textami. Učiteľ ako autor úloh by mal však predovšetkým siahnuť po mimoučebnicových textoch, ktoré ponúkajú rôzne odborné informácie (napríklad populárno-náučné texty, všeobecné informácie a fakty (napríklad publicistické texty), alebo umelecký zážitok (umelecká literatúra), ale nie sú didakticky upravované. Veľkou výzvou sú pre učiteľa texty z internetu, pretože s týmto médiom sú súčasní žiaci v neustálom každodennom kontakte, sú bežnou súčasťou ich životného štýlu.

Záver:

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

V našich podmienkach sa pri pojme čítanie, čitateľská gramotnosť vybavuje okamžite súvislosť s vyučovacím predmetom slovenský jazyk a literatúra, resp. iným vyučovacím jazykom. V pohľade na čitateľskú gramotnosť však nastali v poslednom období významné zmeny. Je pravdou, že žiak získava základné zručnosti čitateľskej gramotnosti najprv v rámci hodín vyučovacieho jazyka. Avšak vzhľadom na to, že čitateľskú gramotnosť dnes vnímame ako nadpredmetovú zručnosť, je ju nevyhnutné cielene rozvíjať aj vo vyučovaní ostatných vyučovacích predmetov. Totiž komplexné zručnosti čitateľskej gramotnosti ďaleko presahujú priestor, ktorý na jej nácvik a rozvíjanie u žiaka poskytuje vyučovanie vyučovacieho jazyka. Takýto prístup súvisí s cieľom čitateľskej gramotnosti, ktorým je čitateľ schopný čítať a spracovávať texty rozličných typov s obsahom z rozmanitých oblastí. To možno realizovať v rámci všetkých vyučovacích predmetov kognitívneho zamerania (napríklad matematika, dejepis, zemepis prírodopis, fyzika, chémia a podobne).

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti možno dnes považovať za najpodstatnejšiu súčasť moderného vzdelávania.

Odporúčania:

1. Okrem plánovaných hospitácií vedúcich pedagogických zamestnancov odporúčame pozvať kolegu na vyučovaciu hodinu, požiadať ho o spoluprácu pri skvalitňovaní vyučovania.
2. Zapracovanie strategických cieľov školy týkajúcich sa rozvíjania čitateľskej gramotnosti do školských vzdelávacích programov.

3. Podnietiť žiakov k tomu, aby mali chuť čítať, a tým u nich budovať čitateľský zážitok a potrebu čítania.
4. Žiakom nechať voľnú ruku pri výbere kníh.
5. viesť diskusiu o prečítaných knihách, vyjadriť vlastný názor na dielo, vyjadriť, čo sa žiakom páčilo, ale i nepáčilo, čo ich oslovilo, čím ich dielo/kniha oslovila.
6. Organizovať pravidelné diskusie so súčasnými slovenskými spisovateľmi, a tým žiakom priblížiť i súčasnú tvorbu.
7. Podnietiť u žiakov to, aby na dielo nazerali komplexne a tým prešli od naivného čitateľa k analyzujúcemu, syntetizujúcemu a kritickému čitateľovi. Testy z čitateľskej gramotnosti vytvárať tak, aby optimálny test obsahoval čo najviac stredne ťažkých úloh.
8. Pri práci s textom zvýšiť používanie ilustrácií a ich interpretáciu – korešpondencia textu a ilustrácie
9. viesť žiakov k využívaniu ilustrácie v odbornej literatúre.
10. Porovnať význam ilustrácie v umeleckej literatúre a odbornej literatúre. Čitateľské zručnosti žiakov posúvať smerom dopredu postupným zvyšovaním náročnosti úloh, aby prešli od naivného čítania k analyzujúcemu.
11. Čítanie odborného textu je pre žiakov obohatením k spektru aktivít, ktoré sú im známe.
12. Pre rozvíjanie čitateľskej gramotnosti je vhodné využiť štandardné nástroje na rozvoj čitateľskej gramotnosti zasadené do kontextu vyučovacieho predmetu.
13. Nájsť si jeden odborný text týkajúci sa aktuálne preberajúceho sa učiva a pripraviť si k nemu otázky rôznej úrovne, na ktoré budú žiaci odpovedať.
14. Uplatňovať kooperatívne učenie sa, kde sa žiaci spolu preberajú materiály na čítanie.
15. Uplatňovať techniku podporovanej diskusie „Učíme sa navzájom“, ktorá rozvíja viaceré stratégie – zhrnutie prečítanej časti textu, kladenie otázok, objasňovanie nejasných slov alebo myšlienok a predvídanie. Podstatou metódy je diskusia o texte v skupine.
16. Naučiť žiakov pracovať s textom samostatne, s aktívnym využitím časového limitu.
17. viesť žiakov k pochopeniu odkazu textu s myšlienkami slobody a demokracie.
18. Otvorenú hodinu realizovať aspoň raz za polrok s čo najväčšou účasťou kolegov.
19. Pracovať s textami, ktoré sa orientujú na cieľ vyučovacej hodiny a motivujú žiakov k rozvoju komunikatívnej kompetencie.
20. Voliť text s prihliadnutím na vekové, intelektuálne a záujmové orientácie žiakov Vytvárať priestor pre žiakov na sebahodnotenie.
21. Okrem súvislého textu pracovať v oblasti čítania s porozumením s nesúvislým a audiovizuálnym textom.

Vypracoval (meno, priezvisko)	Viera Sasaráková
Dátum	31.1.2023
Podpis	
Schválil (meno, priezvisko)	Ivana Hurtošová
Dátum	06.02.2023
Podpis	